

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 46/2014-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. januára 2014 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti MOZACHEM s. r. o. v likvidácii, Líščie nivy 10, Bratislava, zastúpenej Consilior Iuris s. r. o., Miletičova 23, Bratislava, konajúca prostredníctvom konateľ'a a advokáta JUDr. Michala Kemku, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava V č. k. 27 Ro 1320/2012-54 z 1. februára 2013 a uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co 220/2013-65 z 30. mája 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti MOZACHEM s. r. o. v likvidácii, o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. novembra 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti MOZACHEM s. r. o. v likvidácii, Líščie nivy 10, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „navrhovateľ“ alebo

„sťažovateľ“), zastúpenej Consilior Iuris s. r. o., Miletičova 23, Bratislava, konajúca prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Michala Kemku, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) č. k. 27 Ro 1320/2012-54 z 1. februára 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Co 220/2013-65 z 30. mája 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka si «*podaním zo dňa 24. 08. 2012 uplatnila na Okresnom súde Bratislava V svoj nárok na vrátenie sumy 74.932,89 EUR voči... (žalovanému, pozn.). Dňa 05. 09. 2012 bol navrhovateľ konajúcim súdom vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku zo žalovanej sumy vo výške 4495,50 EUR v lehote 10 dní od doručenia výzvy. Navrhovateľ dňa 16. 10. 2012 požiadal Okresný súd Bratislava V o oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „OSP“) a svoju žiadosť odôvodnil tým, že súdny poplatok vo výške 4495,50 EUR nie je schopný zaplatiť, pretože to jeho majetkové pomery neumožňujú. Svoje pomery zdokladoval vyplneným tlačivom a taktiež doložil konajúcemu súdu daňové priznanie k dani z príjmov právnickej osoby za zdaňovacie obdobie roku 2011. Súd sa oboznámil so spisovým materiálom a zistil, že za zdaňovacie obdobie roku 2011 navrhovateľ nevykázal žiaden zisk a z výpisu z Obchodného registra Okresného súdu Bratislava I tiež zistil, že hodnota základného imania ku dňu 26. 03. 2009 predstavuje 6.639,- EUR. Následne Okresný súd Bratislava V svojím uznesením č. k.: 27 Ro/1320/2012-54 zo dňa 01. 02. 2013 navrhovateľovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov...».*

Podľa sťažovateľky «názor vyjadrený uznesením Okresného súdu Bratislava V č. k.: 27 Ro/1320/2012-54 zo dňa 01. 02. 2013 ako aj uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co/220/2013-65 zo dňa 30. 05. 2013 nie je správny a nesúhlasíme so stanoviskom, že: pre oslobodenie od súdnych poplatkov celkom a lebo sčasti pre účely

aplikácie ust. § 138 ods. 1 OSP nebola splnená prvá podmienka – a to majetkové pomery navrhovateľa. Súd pri svojom rozhodovaní dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a takisto vec aj nesprávne právne posúdil. Podľa ustanovenia § 138 ods. 1 OSP, na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú. Pod pojmom pomery teda zákon chápe majetkové pomery žiadateľa (v prípade fyzickej osoby tiež rodinné, sociálne pomery), majúce základ v okolnostiach, ktoré ne sú len dočasnej či prechodnej povahy a odôvodňujú záver, že poplatník celkom, či z časti nemôže splniť poplatkovú povinnosť alebo, že jej splnenie od neho nemožno spravodlivo žiadať. Objektívny nedostatok finančných prostriedkov resp. iného majetku by nemal spôsobovať nemožnosť domôcť sa svojho práva na súde. Sťažovateľ skutočnosť týkajúcu sa majetkových pomerov preukázal v tlačive pre dokladovanie pomerov účastníka konania z ktorého vyplýva, že sťažovateľ bol v čase podania tejto žiadosti v omeškaní viac ako 30 dní s plnením peňažných záväzkov v celkovej výške 13 909,20 EUR. Chceli by sme zároveň uviesť, že sťažovateľ sa v konaní domáha zaplata čiasky 74 932,89 EUR s príslušenstvom, pričom je potrebné poznamenať, že to bolo práve konanie žalovaného..., ktoré priviedlo sťažovateľa do zlej finančnej situácie. Sťažovateľ ako obchodná spoločnosť sa toho času nachádza v likvidácii a nakoľko nedisponuje žiadnymi finančnými prostriedkami, hnutelným, či nehnuteľným majetkom je len otázkou času, kedy bude likvidácia z dôvodu predĺženia spoločnosti zastavená. Súd vo svojom odôvodnení uznesenia ďalej uvádza: Je vecou každého podnikateľa vytvoriť si určité finančné rezervy, ktoré by v období nevykázania zisku pokryli prípadné straty podnikateľského subjektu a zabezpečili bežný chod subjektu. Tu je potrebné uviesť, že sťažovateľ dlhé roky pôsobil na trhu ako úspešne fungujúca spoločnosť zaoberajúca sa nákupom, predajom pohonných látok a hmôt, ropných produktov, olovnatých a bezolvnatých benzínov, motorovej nafty, mazív, palív a vykurovacích olejov, pričom do času kým nezačal obchodovať so žalovaným mal so svojho podnikania vytvorené aj finančné rezervy. S poukazom na vyššie uvedené ako aj odôvodnenie uznesenie konajúcim súdom prvého stupňa je potrebné opäť zdôrazniť, že v predmetnej právnej veci

sa sťažovateľ domáha oslobodenia od súdnych poplatkov z toho dôvodu, že práve konaním žalovaného sa sťažovateľ dostal do neriešiteľnej finančnej situácie, ktorá sťažovateľovi teraz znemožňuje zaplatiť súdny poplatok z uplatneného nároku.

Na základe vyššie uvedených skutočností sme dospeli k takému výkladu ustanovenia § 138 ods. 1 O. s. p., že zákon pri použití termínu „účastník“ tohto nijakým spôsobom ďalej nerozlišuje a teda z uvedeného možno vyvodiť záver, že skutočnosť, či daný účastník, či už fyzická osoba alebo právnická osoba, je subjektom vykonávajúcim podnikateľskú činnosť je pre aplikáciu ustanovenia § 138 ods. 1 O. s. p. irelevantná. Vzhľadom na uvedené má preto súd s právnickými osobami, ktoré majú spôsobilosť byť účastníkom konania povinnosť konať rovnakým spôsobom ako s účastníkom konania, ktorý je fyzickou osobou.

Skutočnosť, že zisťovanie pomerov právnickej osoby pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov by malo byť obtiažne alebo nákladné, sama osebe nemôže byť dôvodom k tomu, aby u takéhoto účastníka konania bola vopred a bez ďalšieho vylúčená možnosť použitia ustanovenia § 138 ods. 1 O. s. p. S poukazom na vyššie uvedené máme za to, že sťažovateľ dostatočným spôsobom preukázal a doložil majetkové a sociálne pomery, ktorými žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov odôvodnil, preto je potrebné skonštatovať, že sťažovateľ ako žiadateľ o oslobodenie sa nachádza v takej situácii, ktorá mu znemožňuje uplatňovať nárok voči žalovanému z dôvodu vysokého súdneho poplatku z podanej žaloby. Pri svojom rozhodovaní sa súd Okresného súdu Bratislava V a následne Krajský súd Bratislava uvedenými zákonnými ustanoveniami neriadili. Nesprávne vyhodnotili pomery sťažovateľa a vo svojom uznesení sa zaoberali len majetkovými pomermi sťažovateľa, a nie jeho pomermi v širšom rozsahu. Krajský súd v Bratislave svojim uznesením č. k.: 8 Co/220/2013-65 zo dňa 30. 05. 2013 ako odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil a v odôvodnení sa stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, pričom v odôvodnení odvolací súd okrem iného uviedol: „dôvodom na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov nie je skutočnosť, že navrhovateľ nie je pri svojej podnikateľskej činnosti úspešný, pretože je vecou podnikateľského subjektu vytvoriť si určité finančné rezervy.“ Krajský súd ďalej uvádza, že oslobodenie od súdneho poplatku je možné priznať nielen fyzickej osobe (súkromnej), ale aj podnikateľovi (fyzickej, ale aj právnickej osobe) za existencie podmienok pre toto oslobodenie, pričom určujúcim kritériom je objektívna schopnosť zaplatiť súdny poplatok v stanovenej výške. Z aplikácie

§ 138 ods. 1 OSP nie je možné vylúčiť podnikateľské subjekty, nakoľko aj tieto sa môžu ocitnúť v nepriaznivých pomeroch. Preto nesúhlasíme s tvrdením súdu, že podnikateľ má niesť v uvedenej situácii podnikateľské riziko. S poukazom na uvedené máme za to, že súd sa nedostatočne vysporiadal so zákonnými predpokladmi potrebnými pre oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Konajúci súd nesprávne vyhodnotil pomery sťažovateľa a vo svojom uznesení sa zaoberal len majetkovými pomermi sťažovateľa a nie jeho pomermi v širšom rozsahu. Ak by k takémuto dôkladnému skúmaniu sťažovateľa skutočne došlo, konajúci súd by v predmetnej veci jednoznačne dospel k záveru, že objektívna schopnosť zaplatiť súdny poplatok v stanovenej výške nie je u sťažovateľa daná. V súvislosti s týmto ustanovením má sťažovateľ za to, že ako súd prvého stupňa i odvolací súd, tým, že neuplatnil vôbec právnu normu vzťahujúcu sa na prejednávajúcu vec a to, že ostatné právne normy aplikoval takým spôsobom v prejednávanej veci, že absolútnym a značným spôsobom zmaril predvídateľnosť práva a spôsobil právnu neistotu účastníka hraničiacu s pojmom právny štát. ... máme za to, že v prípade, podľa nášho názoru ústavne nekonformného výkladu aplikovaného súdom prvého stupňa a taktiež odvolacím súdom dochádza k porušeniu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, k odopretiu spravodlivosti v zmysle Ústavy Slovenskej republiky.»

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava V č. k.: 27 Ro/1320/2012-54 zo dňa 01. 02. 2013 ako aj uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co/220/2013-65 zo dňa 30. 05. 2013 porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava V č. k.: 27 Ro/1320/2012-54 zo dňa 01. 02. 2013 ako ja uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co/220/2013-65 zo dňa 30. 05. 2013 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava V na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť podľa konštantnej judikatúry ide vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ako aj napadnutým uznesením krajského súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Pri výklade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08).

II.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi

zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľka napáda uznesenie okresného súdu č. k. 27 Ro 1320/2012-54 z 1. februára 2013, ktorým jej nebolo priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľka v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku využila svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu okresného súdu v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

Pri preskúvaní napadnutého uznesenia krajského súdu z hľadiska sťažovateľkou namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri

výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právnych noriem všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

V napadnutom uznesení krajského súdu sa okrem iného uvádza:

„Ustanovenie § 138 ods. 1 O. s. p. umožňuje priznať oslobodenie od súdneho poplatku každému účastníkovi konania, teda nielen fyzickej osobe (súkromnej), ale aj podnikateľovi (fyzickej, ale aj právnickej osobe), za existencie podmienok pre toto oslobodenie, pričom určujúcim kritériom je objektívna schopnosť zaplatiť súdny poplatok v stanovenej výške. Z aplikácie § 138 ods. 1 O. s. p., nie je možné vylúčiť podnikateľské subjekty, nakoľko aj tieto sa môžu ocitnúť v nepriaznivých pomeroch z dôvodov nesúvisiacich s podnikaním, najmä v prípade neodvratiteľných udalostí alebo iných prípadov vyššej moci. Iný výklad by viedol k neodôvodnenej diskriminácii určitej skupiny účastníkov konania. Pri nepodnikateľských subjektoch sú pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov rozhodujúce majetkové, zárobné, rodinné, zdravotné, osobné pomery účastníka; skúmanie pomerov podnikateľských subjektov však nesmeruje do ich sociálnej, ale predovšetkým majetkovej sféry. Z hľadiska posudzovania ich platobnej schopnosti (solventnosti) nie je možné sa obmedziť len na zistenie, či majú disponibilné peňažné prostriedky, ale je nutné vziať do úvahy aj ich celkové majetkové pomery, teda aj spôsobilosť si tieto prostriedky zadovážiť; zároveň treba zohľadniť povahu ich podnikateľskej činnosti, stav a štruktúru majetku; a teda je potrebné hodnotiť ich celkové majetkové pomery z hľadiska dlhodobého časového obdobia, a nielen prechodnú, dočasnú

situáciu v ich hospodárení. Samotný momentálny nedostatok disponibilných finančných prostriedkov nie je sám osebe dostatočným dôvodom pre oslobodenie od súdnych poplatkov, pretože rozhodujúcim kritériom sú celkové majetkové pomery žiadateľa zhodnotené z hľadiska dlhodobého hospodárenia. U oboch subjektov je okrem ich pomerov potrebné tiež skúmať skutočnosť, či zo strany účastníka domáhajúceho sa priznania oslobodenia od súdnych poplatkov, nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešne uplatňovanie či bránenie práva; pričom obidva predpoklady musia byť naplnené súčasne. Hoci podnikajúce osoby nemôžu byť vopred vylúčené z možnosti moderácie poplatkovej povinnosti, je potrebné zohľadniť, že do podnikania nikto nevstupuje preto, že je to jeho povinnosťou, ale sa tak deje na základe jeho dobrovoľného suverénneho rozhodnutia, a teda sám musí zodpovedne zvážiť svoje schopnosti, materiálne možnosti a tiež väčšie nároky, ktoré budú na neho z tohto dôvodu z viacerých hľadísk kladené. Každý podnikateľský subjekt, bez ohľadu na svoje postavenie, organizačnú formu alebo na to, s akým majetkom podniká, vstupuje do oblasti vzťahov, ktoré znamenajú nielen nádej na úspech v podnikaní, na zisky, ale nevyhnutne so sebou nesú aj riziko neúspechu, strát a ďalších nepriaznivých dôsledkov. U všetkých podnikateľských subjektov je potrebné, pokiaľ ide o posudzovanie predpokladov pre oslobodenie od súdnych poplatkov rozlišovať, či nepriaznivá situácia podnikateľa vychádza z jeho podnikateľskej činnosti, teda či má pôvod v podnikaní, pričom tu nie je dôležité, či postupoval pri tejto činnosti riadne a dostal sa do nepriaznivej situácie vplyvom zhody okolností alebo postupoval nezodpovedne a sám si svoju situáciu zavinil, lebo to všetko treba zahrnúť do pojmu podnikateľského rizika, alebo či sa podnikateľ ocitol v nepriaznivých pomeroch z dôvodov nesúvisiacich s podnikaním.

Odvolačí súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia súdu prvého stupňa vychádzal zo skutočnosti, že navrhovateľom je obchodná spoločnosť, ktorá bola založená za účelom podnikania, pričom podnikanie je nevyhnutné chápať ako činnosť, pri ktorej podnikateľ (obchodná spoločnosť) podstupuje riziko, že jeho úsilie môže byť završené dosiahnutím zisku, avšak môže skončiť aj stratou. Okolnosť, že podnikateľ (obchodná spoločnosť) pri svojej podnikateľskej činnosti nedosahuje zisk a dostane sa do prvotnej, resp. druhotnej platobnej neschopnosti, nemožno samu osebe považovať za dôvod, pre ktorý by bolo navrhovateľovi možné priznať oslobodenie od súdnych poplatkov. Každý podnikateľský subjekt, ktorý vykonáva podnikateľskú činnosť, musí počítať s finančnými prostriedkami,

ktoré bude mať či už na uplatňovanie alebo bránenie práva v občianskom súdnom konaní. Pokiaľ by tomu tak nebolo, potom by podnikateľské riziko každého podnikateľského subjektu prechádzalo na štát, keďže súdne poplatky sú príjmom štátneho rozpočtu, čo je neprípustné, pretože každý podnikateľský subjekt podniká na vlastnú zodpovednosť.

Napriek tomu, že veľkú časť spoločnosti majetku navrhovateľa tvoria pohľadávky voči iným osobám a svoje záväzky si spoločnosť môže splniť až po uspokojení týchto pohľadávok, odvolací súd dospel k záveru, že nepriaznivá hospodárska (finančná) situácia navrhovateľa má jednoznačne pôvod v podnikaní a v záväzkových vzťahoch vzniknutých za účelom výkonu podnikateľskej činnosti a je preto potrebné túto zahrnúť pod podnikateľské riziko, ktoré je povinný znášať sám navrhovateľ.

V preskúmvanej veci postupoval súd prvého stupňa vecne správne, keď v súlade s ust. § 138 ods. 1 O. s. p. zisťoval pomery na strane navrhovateľa z už predloženého vyplneného tlačiva na dokladovanie pomerov účastníka konania a správne ho tiež vyzval na doloženie daňového priznania za predchádzajúci kalendárny rok, t. j. za rok 2011, pričom z týchto predložených dokladov mal správne za preukázané, že pomery navrhovateľa neodôvodňujú priznanie mu oslobodenie od poplatku, a teda nie je tu splnená prvá zo zákonných podmienok pre priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, v dôsledku čoho ani nepristúpil k preskúmaniu druhej zákonnej podmienky - a to, či nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešne uplatňovanie alebo bránenie práva. Preto námietka navrhovateľa, že splnenie poplatkovej povinnosti od neho nemožno spravodlivo žiadať, nakoľko práve konaním odporcu sa dostal do zlej finančnej situácie a v čase podania žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov bol navyše v omeškaní viac ako 30 dní s plnením peňažných záväzkov v celkovej sume 13.909,20 Eur, nie je dôvodná.

Správne teda súd prvého stupňa konštatoval, že dôvodom na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov nie je skutočnosť, že navrhovateľ nie je pri svojej podnikateľskej činnosti úspešný, pretože je vecou podnikateľského subjektu vytvoriť si určité finančné rezervy. Aj podľa názoru odvolacieho súdu nepriaznivá hospodárska situácia v danej právnej veci je dôsledkom skutočností, ktoré majú svoj pôvod v podnikaní a s podnikaním nevyhnutne súvisia. Z obsahu spisu nevyplýva, že by bol navrhovateľ nemajetný, alebo že by sa ocitol v platobnej neschopnosti výlučne v dôsledku objektívne vzniknutej situácie, ktorá nastala nezávisle od jeho podnikateľskej činnosti (vis major). Za

týchto okolností možno uzavrieť, že nebola osvedčená objektívna neschopnosť navrhovateľa súdny poplatok zaplatiť.“

Vychádzajúc z citovaného, ústavný súd zastáva názor, že krajský súd ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil, prečo napadnutým uznesením potvrdil odvolaním napadnuté rozhodnutie okresného súdu. V napadnutom uznesení krajský súd ústavne konformným spôsobom objasnil, prečo sťažovateľka nespĺňa podmienky na priznanie oslobodenia od platenia súdneho poplatku, pričom jeho odôvodnenie je logickým dôsledkom skutočností preukázaných v danom konaní. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. Navyše, ústavný súd nemá zásadnejšie výhrady k sťažovateľkou namietanej časti argumentačnej línie krajského súdu, ktorá vychádza zo zvýrazňovania špecifických črt právnických osôb ako nositeľov práv priznaných im Občianskym súdnym poriadkom a ktorá podľa názoru ústavného súdu nezakladá ich diskrimináciu vo vzťahu k fyzickým osobám, ktorá by bola z ústavného hľadiska neakceptovateľná.

Ústavný súd navyše zdôrazňuje, že nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou právnych noriem krajským súdom, v zmysle svojej ustálenej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by bol svojvoľný, resp. zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať len v prípade, ak by sa ten natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľkou namietaný výklad krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje, a preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s namietaným porušením čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým

uznesením krajského súdu, ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Nad rámec už uvedeného ústavný súd poukazuje aj na skutočnosť, že aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vo svojich rozhodnutiach vychádza v súvislosti s rozhodovaním o oslobodení právnickej osoby od platenia súdneho poplatku z obdobného právneho názoru, aký uplatnil vo veci sťažovateľky krajský súd (pozri napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžf 48/2011 zo 17. mája 2012 a sp. zn. 6 Sžo 248/2010 z 30. marca 2011).

Keďže ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu rozhodovať o jej ďalších návrhoch.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. januára 2014